

הערות הנוגע להקיצ' - שיעור 765

I. בענין תפלה

- (א) מי שיש לו מנין במקומו לכתחלה לא ילך לדרכו משהגיע זמן תפלה קודם שיתפלל אבל במקום צורך יש להקל כל שאמר מקצת ברכת השחר (שו"ע פ"ט ו' - י"ג) לכן הנוסעים בתחלת השבוע לפנות הבוקר לתוך העיר יסדרו להם מנין באשמורת שיוכלו להתפלל קודם נסיעתם (שו"ת בית יעקב ל"ה) שהובא בספר הלכות למעונות הקיץ (דף מ"ד)
- (ב) לכתחלה אין לנסוע לחופש למקום שאין שם מנין דע"י כך מתבטל מתפלה בציבור אמנם בעת הצורך יש להתיר
- (ג) יש מי שאומר שאין לקדש הלבנה כשעומד מתחת האילנות כמו שאין לקדש בתוך הבית דרך החלון אבל רובו מתירין (שם דף מ"ז)
- (ד) הנוסעים באוטו ומביאים עמהם הטלית ותפילין לא יניחום באוטו במקום שהחמה זורחת עליהם דמצוי שהצבע של הבתים נימוחין ומתדבקין (שם)

II. בעניני שבת

- (א) REMOVING ZIP-OUT LINING FROM RAINCOAT אין בו משום תיקון מנא - עיין בשו"ע (פ"ז - ז) דנשמטו לו רצועות מנעל וסנדל ... מותר להחזיר הרצועות למקומן ובלבד שלא יקשור ובשו"ע (ש"מ - ה) כתב דמוכין שנפלו מן הכסת מותר להחזירם אבל ליתנם בתחלה בכסת אסור דהשתא עביד ליה מנא אמנם בנידן דידן אפשר דאפילו בתחלה מותר דהיה מנא מכבר וכ"ש בנטילתן אין חשש משום תיקון מנא אמנם יש אוסרים משום קורע על מנת לתפור ורק אם יכויץ לחזור בו ביום מותר (שו"ת אז נדברו ז' - מ"ה) וכ"כ השו"ת שבט הלוי (ד' - כ"ד) וע"ע בשש"כ (ט"ו - הערה רל"ז * צ"ס הגרש"ז) דאין זה דרך קורע או תופר מידי דהוה אכפתור דלית לן בה ואפילו אם רוכסו לזמן מרובה כ"כ האג"מ (ג' - פ"ד) דמלאכת תפירה שייך רק אם בהפרדתו יש בו קלקול משא"כ בנידן דידן וכ"כ השו"ת בצל החכמה (ג' - ז"ג) ועיין במ"ב (ש"מ - סק"ז) שהביא דעת הקרבן נתנאל והרע"א בענין תחיבת הקרייז עם הבגד במחט כשתי תכיפות דלאו שפיר עביד משמע דמלאכת תפירה אין תלוי במעשה קריעה וראיה לדבר דיכול להסירה ג' תפירות בלא מעשה קריעה ומ"מ חייב משום תופר וצ"ע
- (ב) אם יש איסור נולד בעשיית קרח בשבת לכאורה דבר זה תלוי בענין נתינת פשטיד"א כנגד האש והשומן שבה שנקרש חוזר ונימוח דהמחבר מתיר והרמ"א פסק להחמיר לכתחלה ובמקום צורך יש להקל (ש"ח - ט"ז) אמנם השערים מצויינים בהלכה (פ' - הערה י"ח) כתב דמה שפסק השו"ת דובב מישרים דמים הנעשה קרח יהיה נולד זהו במשתמשים בהקרח לקרר המאכלים והקרח בעצמו לא היו אוכלים אותו ולא היו רוצים שהקרח ימוח לכן חשיב נולד משא"כ בזמנינו שמשתמשים בקרח ליתנו בכוס מים להקרר המים וחוזרים ונימוח כ"כ השו"ת בצל החכמה וכן הובא הטעם הזה בשם בעל האג"מ בקונטרס אור השבת (ד' - דף ק"ז) וכן שמע רב שמעון אידער מפי בעל אג"מ דאינו רואה מקום לאסור ובפרט לאורחים (דף 120) עיין בשש"כ (י' - הערה י"ד) בשם הגרש"ז דלא אסור משום נולד אלא בנשתנה למעליותא משלג למים ולא להיפך
- (ג) אם מותר לפתוח השירים (umbrella) המאהיל על השלחן שתקוע בארץ עיין בחזו"א (נ"ז - סק"ו ד"ה דצרי הני"ז) דיש להתיר דזה ממש דין כסא טרסקל (ש"ט"ו - ה) ואין מקום לחלק כאן בין נעשה לאהל ללא נעשה לאהל עיין עוד בשו"ת נודע ביהודה (תני"ל ל) דאין דומה לכסא של פרקים (ש"ט"ו - ה) ששם אינו מתכוין לאהל ולא דמי לציריים בגג הסוכה (תרכ"ו - ג זרמ"ב) ששם הגג מחובר להבית והגג כמו דלת ובטל לבית אבל מטריה (umbrella) עושה כולה ועיין בכלכלת שבת דגג סוכה כבר עשוי אבל מטריה שדוחק מלמטה עושה אהל חדש עיין בשו"ת אג"מ (ד' - ק"ה - ג) שכתב בדבר למתוח האהל הקבוע בעגלות תינוקות שהחזו"א התיר יש להחמיר בלא פריסת טפח מערב שבת עיין בשש"כ (כ"ד - הערה ל"ה) שהביא דעת הגרש"ז אויערבך לאיסור דדומה לבית המקפל בציריים שודאי אסור להקים
- (ד) לצאת במעיל על כתפיו בשבת שאינו תוחב ידיו בבתי זרועות עיין בשו"ת רבבות אפרים (ה' - רכ"ג - י"ד) שהביא מהשש"כ (י"ק - הערה כ"ד) דמותר וראיתו מסימן (ש"ח - ל"ד) ובמ"ב (סקק"ז) דיוצא אדם בסודר המקופל על כתפיו שדרך איזה אנשים לילך כן לפעמים וכתב עוד דמ"מ ברשות הרבים גמורה נכון להחמיר דאולי יש לחשוש שמא יפול ויבוא לישא ד"א בר"ה ועוד כתב הרבבות אפרים שהגר"ח קניבסקי כתב בזה דהחזו"א התיר וכ"כ האמרי יוסף (צסופו) בהנהגות החזון איש (אות ג) ולמעשה - ידוע שדעת רב משה פיינשטיין לאסור לבישה זו בשבת ולכן צריך למכריע כדעת האוסרים
- (ה) מי ששכח טלית או דברים אחרים שיש בהם צורך גדול לשבת והוא באוטו אם הוא ברשות היחיד או אפילו בכרמלית יש להתיר לומר לנכרי להביאו דהוי שבות דשבות במקום מצוה או צורך גדול (ש"ז - ה) וצ"ע שיש כאן כמה איסורים ועיין בספר בדיני שבות (דף מ"ו ודף י"ח) דהוי דחווה וכ"כ האג"מ (ג' - מ"ז) בענין סגירת המזגן האויר המחובר למורה שעות דשבות דשבות

- מקום צורך הוי רק כדיעבד ועיין במלכים אמניך (דף קמ"ח) דמ"מ הוי רק אמירה אחת וצ"ע
- (ו) פּעִיץ שיש לה כפתור שעל ידו עורכים אם המכונה תסתובב או לא צ"ע אם מותר להפעיל או להפסיק הסיבוב ואבאר
- (ז) בקעמ"פ אם הילדים הולכין ליטל דברים מהחנות ידקדקן שלא להזכיר שם מדה ומנין ולא סכום ממון אבל מותר בעל החנות לפתוח חנותו בשבת ליתן להמבקשים מה שהם רוצים לכבוד שבת (שכ"ג)

(ח) השתמשות בעיר קאנדישענער בשבת ויו"ט פתיחתו ע"י נכרי

עיינ באג"מ (י"ד ג - מ"ג - ז) דאפילו ע"י רמיזה פתיחתו אסור ודומה אם הנכרי מבשל עבורו דודאי יכול להיות גם בלא אכילת דבר שבישול בעדו מ"מ בישול זה לא היה לו וכן בענין הכל חולים אצל צינה (רע"ו - ה) מותר משום חולה ולא משום מוסיף חום בחדר (דיש להתיר דרך רמיזה) וה"ה הנאה מזגן אויר (a/c) הרי לא יהיה לו אף בשעת הדחק ול"ד לקריאה דשייך בשעת הדחק בלא הדלקת הנכרי שהוא רק מוסיף אויר (מ"ב ע"ז - ע"ו) הגרי"ש אלישיב אסר מטעם אחר דרמיזה אינו מועיל דהרי גם כשהנכרי בא מרצון עצמו לעשות מלאכה עבור הישראל חייבים למחות בידו (מ"ב רמ"ג - ה) ושאני הנר אינו מאיר יפה" דאינו עושה מלאכה מושלמת חדשה עבור הישראל ופתיחת האגרת מותר ע"י נכרי שהיא רק חומרא ולכן מותר דרך רמיזה וכ"כ המג"א (ר"ג - סק"ט) דאם רואה ישראל דהעכו"ם עושה מלאכה בחפצו צריך למחות ולכן רמיזה מועיל רק בחפצו של העכו"ם ולא בחפצו דישראל וכ"כ המ"ב (רע"ו - סק"ז) דאפילו להוסיף הנכרי שמן בשבילו צריך למחות אם הוא נר של ישראל וע"ע במ"ב (ש"ה - סק"ד) בענין עשיית גבינה בשבת ועיין בהגר"ז (ש"ז - ז) דאם עושה בשביל הישראל בנר של ישראל אסור אפילו בלא רמיזה והוא עושה מעצמו

לכן האג"מ פסק לאיסור משום דרמיזה מועיל רק על תוספת הנאה ולא על הנאה חדשה אמנם הגרי"ש אלישיב אסר משום דכלל אין היתר דרך רמיזה בבית ישראל או בכלי של ישראל

- (ט) נתקלקל החשמל וחזר ונתקן ע"י נכרים אם יש ליהנות מהאור והבישול עיין ברמ"א (ר"ג - ה) דיש להתיר ואבאר

(י) אי יש ענין להחמיר שלא לטלטל במקום שיש עירוב עיין בספר מעשה רב של הגר"א (קמ"ח) שלא לישא בשבת כלל אפילו במקום שיש עירוב ואפילו בחצר ובבית לא ישא כ"א בידו ואפילו אם יש שם עירוב ועיין בשבת (י"ג) דחנניא אומר חייב אדם למשמש בכגדו ע"ש עם חשכה ולכן אין לטלטל שום דבר דרך כיסי הכגדים אפילו בבית שמא ישכחם ויצא עמהם אבל כשהם בידו חזי להו ולא ישכח הנמוקי או"ח (ש"ד) כתב דהאך"י ז"ל לא חשש לחקור על העירוב וגם הבני יששכר לקח אצלו כמכוינ איזה חפץ שלא יהיה בכלל מי שאינו מודה בעירוב ולא הקפיד על שיטת הרמב"ם בענין צ"ה יותר מעשר אמות

(יא) צורת הפתח שנתקלקל בשבת - עיין בשו"ת האלף לך שלמה (קט"ז) דמותר לתקן ע"י נכרי משום שיש לסמוך על הר"ן בשם בעל העיטור במקום מצוה דרבים (רע"ו - ז ומ"ב סק"ה) ואם זה א"א מותר דכיון דהותרה הותרה ומותר לטלטל כך וכן משמע מתוספות (עירונין ט"ו - ד"ה ל"ה ס"ג) בתירוץ שני וע"ע בשו"ע (ש"ט - ז) דכלל דכיון דהותרה הותרה נאמר רק בעירובי חצירות אבל לא בחצר שנפרצה לרה"ר או לכרמלית ולכן הכל תלוי אם הולכין אחר המיקל במחיצות עיין בשיעור 275 איברא עיין בשו"ך (י"ד רמ"ג זכ"ל הפסק) דבשעת הדחק סמכינן על דעת יחיד באיסור דרבנן וצ"ע ועיין בשש"כ (י"ז - כ"ה והערות) דאם אין נכרי יתקן ישראל חוטי העירוב ע"י עניבה אבל לא יקשור קשר וכן משמע משו"ת מהר"י אשכנזי (י"ג) דאין חשש משום איסור עשיית מחיצה וי"ל כדי למנוע מכשול דרבים התירו (ש"ס ה"ה ק"ז - ק"ח) ואולי משום דבשעת הדחק סמכינן על שיטת רש"י (ש"ס ק"ה) דאין אוסרים מחיצות המתרת וזה דעת יחיד ולכן לא הובא להלכה בשו"ע (ש"ט - ה) מ"מ בעירובין הולכין אחר המיקל אפילו אם הוא דעת יחיד שלא הובא בהלכה ועיין באג"מ (ז - פ"ג) דאין הולכין בעירובין אחר המיקל במחיצות בישועות יעקב (ש"ג - ה)

(יב) אכילה על גבי עשבים בשבת ואם קרוב לפסיק רישא אסור - עיין ברמ"א (ש"ו - ג) שטוב להחמיר שלא לאכול בגנות אם ישתמש שם מים דבקושי יש ליהדר שלא יפלו שם מים ועיין בכ"י שהובא דין זה בשם ספר התרומה וכתב עוד בשם הסמ"ג דבגינת חבירו שאינו נהנה בגידול העשבים תלוי במחלוקת הערוך ותוספות ואנו מחמירים כשיטת התוספות למעשה לכן כתב הרמ"א בלשון טוב להחמיר שלא לאכול בגנות אם ישתמש שם עם מים כי מעיקר הדין נראה דמותר אבל אנו צריכים לנהוג כחומרת הרמ"א ואם רוצה לאכול דוקא על גבי העשבים יכול להניח מפה (plastic) תחת השלחן והמים אין נופל על העשבים ורק על המפה

(יג) לסוך גופו ולישב כנגד החמה עיין בשו"ת מנחת יצחק (ח - ה) שיש לאסור מ"מ שמעתי מכמה פוסקים דאין איסור בדבר אם אינו משתמש בדבר שיש בו איסור ממרח ואבאר

נפסם לילינו נשמות אבי אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזי ע"ה אלא אורתי האשה רחל ב"ר לרשן חנוך העניק הכהן ע"ה ולילינו נשמת אבי היקר ר' איסר זאל ב"ר אליעזר ליפא ע"ה